

Ю. Полянський,

кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри організації судових та правоохоронних органів, проректор з виховної роботи та роботи з навчальними центрами

**КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

У січні 1998 року на базі кафедри адміністративного права й управління була створена кафедра організації судових і правоохоронних органів. Із моменту заснування її очолює проректор Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., проф. Юрій Євгенович Полянський. Під його керівництвом кафедра пройшла тривалий шлях становлення та на сьогодні є однією з провідних у сфері здійснення науково-дослідної діяльності та підготовки наукових кадрів.

До головних тем науково-дослідної діяльності кафедри відносяться:

— реалізація принципів і оптимізація законодавства, що регламентує організацію та функціонування судової, правоохоронної і правозахисної систем України;

— правові й організаційні основи удосконалення роботи судових і правоохоронних органів в умовах реалізації судово-правової реформи;

— розвиток конституційної моделі судової системи України й статусу суддів, проблеми їх реформування на сучасному етапі судово-правової реформи;

— роль і завдання адміністративної юстиції у забезпеченні законності функціонування органів публічної влади;

— правове становище прокуратури в системі поділу влади та перспективи її розвитку;

— концептуальні аспекти реформування функцій прокуратури України;

— поліпшення правового регулювання організації й діяльності адвокатури як правозахисної системи.

Ці напрямки визначають зміст навчальних програм, форми занять (зокрема, передбачають широке використання інтерактивних методів навчання) від-

повідно до потреб судових, правоохоронних органів і адвокатури, обумовлюють тематику дослідницької роботи при виконанні на кафедрі дисертацій та здобуття наукових ступенів кандидатів та докторів юридичних наук.

Кафедра забезпечує викладання таких дисциплін: «Судові й правоохоронні органи України» (проф. Ю. Є. Полянський, доц. О. Г. Свида, доц. І. С. Ковальчук, ст. викл. В. К. Іртегов, асист. Л. П. Нестерчук, асист. О. В. Курганський, асист. Г. С. Грічун), «Прокуратура України» (проф. Ю. Є. Полянський, доц. В. А. Селезньов, асист. А. В. Курганський), «Адвокатура України» (доценти Н. М. Бакаянова, О. Г. Свида, І. С. Ковальчук, В. А. Рекун, асистенти О. В. Курганський, Н. М. Приемська). Крім нормативних курсів, розроблені нові актуальні спецкурси: «Акти прокурорського реагування», «Підтримка державного обвинувачення в суді», «Судові й правоохоронні органи європейських країн» (проф. В. В. Долежан, асист. О. В. Курганський), «Історія адвокатури», «Адвокат в адміністративному та господарському суді» (доц. Н. М. Бакаянова), «Діловодство в судових органах» (асистенти С. І. Репула, Г. С. Грічун), «Статус судді в Україні», «Організація діяльності судів в Україні» (ст. викл. В. К. Іртегов). На кафедрі також здійснюється викладання дисципліни «Органи прокуратури в зарубіжних країнах» англійською мовою (асист. М. В. Дмитрова).

Під час навчання студенти здобувають знання, необхідні для поглибленого засвоєння різних правових дисциплін та успішної професійної діяльності юриста-практика будь-якого профілю. Вони вивчають основи організації й головні

завдання судової системи, прокуратури, органів дізнання й слідства, юстиції, внутрішніх справ, адвокатури, а також особливості їх взаємодії. Викладачі приділяють велику увагу характеристиці судової влади, зокрема з'ясуванню її сутності, принципів, форм реалізації. Студенти вчать скласти акти прокурорського реагування, підтримувати державне обвинувачення (на розгляді конкретних практичних ситуацій), досліджують професійну етику адвоката, особливості адвокатського захисту у кримінальних справах і представництва у цивільних, господарських та адміністративних справах, взаємини адвоката з підзахисним або довірительом.

Багато викладачів кафедри мають великий досвід роботи в судових і правоохоронних органах. Так, д.ю.н., проф., старший радник юстиції В. В. Долежан займався адвокатською діяльністю, понад 30 років пропрацював у прокуратурі, зокрема у системі підвищення кваліфікації прокурорів; д.ю.н., проф., державний радник юстиції II класу, заслужений юрист України М. В. Косюта протягом багатьох років був суддею і прокурором у різних областях України; к.ю.н., доц., старший радник юстиції, заступник директора Інституту прокуратури й слідства В. А. Селезньов очолював Чорноморську транспортну прокуратуру, був заступником прокурора м. Одеси; ст. викл., генерал-майор юстиції у відставці, заслужений юрист України В. К. Іртегов обіймав посаду голови Військового апеляційного суду Південного регіону; асист., полковник міліції у відставці С. І. Репула очолював Одеське міське управління ГУ МВС України в Одеській області. Практичну діяльність серед викладачів кафедри на сьогодні здійснюють: к.ю.н., доц. Н. М. Бакаянова — адвокат; к.ю.н., доц. О. М. Тарасишина — суддя Одеського окружного адміністративного суду, к.ю.н., асист. Р. М. Крикливий — Чорноморський прокурор з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері Одеської області.

Вагомий внесок у становлення кафедри організації судових і правоох-

ронних органів та підготовку фахівців зробив професор, державний радник юстиції III класу, заслужений юрист України Г. М. Ясинський (1923–2001). Учасник Великої Вітчизняної війни, Григорій Михайлович понад 20 років очолював прокуратури різних областей України, з них 18 років — прокуратуру Одеської області, працював на кафедрі з моменту її створення до останніх днів свого життя.

Значну частину роботи співробітників кафедри, окрім проведення лекційних чи практичних занять, розробки методичних матеріалів, становить наукова робота, яка реалізується за багатьма напрямками.

Викладачі, аспіранти та здобувачі кафедри активно беруть участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях. Зокрема, за останні десять років науковці кафедри взяли участь у 85 міжнародних та республіканських наукових і науково-практичних конференціях. Лише в межах України результати наукових здобутків проголошувались у таких містах, як Київ, Харків, Запоріжжя, Одеса, Львів, Миколаїв, Дніпропетровськ, Ужгород, та багато інших.

За період існування кафедри її співробітники видали понад 40 монографій, навчальних і навчально-методичних посібників, більш ніж 280 наукових статей. Результати наукових досліджень публікуються у таких провідних юридичних виданнях, як: «Право України», «Вісник Верховного Суду України», «Вісник прокуратури», «Вісник Національної академії прокуратури України», «Прокуратура. Людина. Держава», «Радник юстиції», «Юридичний вісник», «Наукові праці ОНЮА», «Митна справа», «Актуальні проблеми держави і права», «Актуальні проблеми політики» та багато інших.

Серед останніх наукових праць, що були видані за участі викладачів, аспірантів та здобувачів кафедри, можна назвати такі, як: «Этические принципы адвокатуры в Украине» (Н. М. Бакаянова, 2005), «Актуальні проблеми організації та діяльності апеляційних

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

судів в Україні» (В. М. Коваль, 2005), «Організаційно-управлінські функції і повноваження Генерального прокурора України» (О. М. Медведько, 2010), «Адміністративні суди в Україні: становлення та перспективи розвитку» (О. Г. Свида, Л. І. Свида, 2011), «Організаційно-правові проблеми розгляду звернень громадян і юридичних осіб в органи прокуратури» (І. С. Ковальчук, 2011), «Кримінально-процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар» (Ю. Є. Полянський у співав., 2011), «Толерантність і справедливості у правозастосуванні» (О. М. Тарасишина, 2012) тощо. У 2011 році на кафедрі був виданий підручник «Судоустрій України», який отримав гриф Міністерства освіти й науки, молоді та спорту України.

Середостанніх методичних посібників можна виділити такі, як: «Prosecutorial models in foreign countries» (2010), «Прокуратура України» (2011), «Судові та правоохоронні органи України» (2011), «Адвокатура України» (2011), «Етика адвоката» (2011), «Теорія та практика підтримання державного обвинувачення в суді» (2012).

У 2000–2011 роках був розроблений комплекс наукових досліджень проблем судово-правової реформи, а його результати запроваджені у програми навчання юристів. За цю роботу авторський колектив під керівництвом президента Національного університету «Одеська юридична академія», голови Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя академіка С. В. Ківалова у складі професорів кафедри організації судових та правоохоронних органів Ю. Є. Полянського, М. В. Косюти, В. В. Долежана отримав Державну премію України у галузі освіти за 2012 рік.

За значний внесок у розвиток юридичної науки України професор кафедри організації судових та правоохоронних органів В. В. Долежан був визнаний переможцем Всеукраїнського конкурсу «Юрист року — 2011» в номінації «Юрист-вчений».

Окрім того, співробітники кафедри Ю. Є. Полянський, В. В. Долежан,

М. В. Косюта та О. Г. Свида беруть участь у виконанні фундаментального дослідження «Розробка та удосконалення чинного законодавства щодо зміцнення правозахисного потенціалу судів, органів прокуратури та інших правоохоронних структур», в рамках якого здійснюються наукові пошуки у сфері подальшої реалізації судово-правової реформи в Україні та всебічного утвердження принципу верховенства права в діяльності судових та правоохоронних органів.

Співробітники кафедри також тісно співпрацюють з міжнародним проектом «Справедливе правосуддя», який фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), у взаємодії з яким беруть участь у міжнародних наукових заходах, метою яких є напрацювання концептуальних положень щодо розробки законодавчої та регуляторної бази судової реформи, яка б відповідала європейським та міжнародним нормам і сприяла б незалежності судової влади, підвищенню професіоналізму та ефективності судової системи України тощо.

Значним позитивним аспектом науково-дослідної роботи кафедри є той факт, що результати наукових досліджень знаходять своє практичне впровадження у діяльності судових і правоохоронних органів, при вдосконаленні їх правової основи організації та функціонування.

Зокрема, професори Ю. Є. Полянський, В. В. Долежан і М. В. Косюта були долучені до розробки низки законодавчих актів, серед яких: Закон України «Про судоустрій і статус суддів», «Про прокуратуру», «Про адвокатуру», новий Кримінально-процесуальний кодекс та ін., а також до підготовки відповідних законопроектів і висновків до проектів різних авторів. За їх участі щороку готується значна кількість висновків за законопроектами на запити Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя, Конституційного Суду України, висновки та зауваження на проекти нормативних актів за запитом Президента України тощо.

Запровадженню результатів наукових досліджень у практику діяльності судових та правоохоронних органів допомагає також тісна співпраця науковців кафедри з вищими судовими органами та Генеральною прокуратурою України. Зокрема, професор Ю. Є. Полянський є членом редакційної колегії журналу «Вісник Академії прокуратури України», професор В. В. Долежан є членом редакційних рад журналів «Вісник Академії прокуратури України», «Судоустрій України», «Вісник Вищої ради юстиції», «Часопис цивільного і кримінального судочинства». Окрім того, професори В. В. Долежан та М. В. Косюта входять до складу науково-методичної ради Генеральної прокуратури України.

За запитами науково-методичної ради Генеральної прокуратури України провідними науковцями кафедри (В. В. Долежан, М. В. Косюта) щороку готується понад сто висновків за проєктами методичних рекомендацій, що в подальшому використовуються в практичній діяльності органів прокуратури.

Важливим аспектом роботи є підготовка наукових кадрів. Задля цього кафедра організації судових і правоохоронних органів має денну й заочну аспірантуру. Підготовкою дисертаційних робіт керують професори Ю. Є. Полянський, В. В. Долежан, доцент Н. М. Бакаєнова. На кафедрі захищено 16 кандидатських та докторських дисертацій. Колишні аспіранти і здобувачі (Н. М. Бакаєнова, В. А. Рекун, О. Г. Свида, І. С. Ковальчук, О. О. Храпенко) стали членами колективу. Професори кафедри В. В. Долежан і М. В. Косюта входять до складу декількох спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій. Завідувач кафедри проф. Ю. Є. Полянський є членом Експертної ради з права Державної акредитаційної комісії України.

Викладачі приділяють велику увагу науково-дослідній діяльності студентів. Молодь, яка здобуває освіту на кафедрі, бере участь і перемагає у різних конкурсах. У збірниках наукових студентських робіт опубліковано близько 450 повідомлень та статей.

При кафедрі вже понад п'ять років діє студентський науковий гурток. Ідею щодо його створення та організації діяльності було реалізовано співробітниками кафедри під керівництвом завідувача кафедри професора Ю. Є. Полянського. Нині керує діяльністю гуртка доцент кафедри, к.ю.н. О. Г. Свида.

Наукова праця студентів, які відвідують засідання гуртка, присвячена проблемам реалізації судово-правової реформи в Україні. Особлива увага звертається на питання подальшого реформування судової системи України, судочинства, прокурорської системи України, вдосконалення законодавства про адвокатуру.

У засіданнях гуртка беруть активну участь студенти усіх факультетів денної форми навчання від першого до п'ятого курсів. Кількість постійних членів гуртка — 25 студентів. Засідання наукового гуртка відвідують студенти, які бажають підвищити рівень знань з дисциплін кафедри. Найбільш активні учасники гуртка в подальшому мають змогу взяти участь у звітній студентській науковій конференції, виступити із доповідями на регіональних, всеукраїнських та міжнародних конференціях. Найбільш здібним студентам, які виявляють схильність до науково-дослідної роботи, після закінчення навчання в університеті, надається рекомендація кафедри для вступу в аспірантуру.

Ключові слова: науково-дослідна діяльність, організація судових та правоохоронних органів, становлення кафедри, навчальна діяльність

Розкрито особливості становлення кафедри організації судових та правоохоронних органів НУ «ОЮА». Відмічено вагомий внесок Ю. Є. Полянського, Г. М. Ясинського у сфері здійснення наукової діяльності та підготовки наукових кадрів. Вказано на головні напрямки науково-дослідної діяльності кафедри, що визначають зміст навчальних програм, обумовлюють тематику дослідницької роботи як викладачів, так і сту-

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

дентів. Відмічено про видання наукових публікацій у сфері діяльності судових та правоохоронних органів, включаючи монографії, навчальні та навчально-методичні посібники, наукові статті. Підкреслено про співпрацю викладачів кафедри з міжнародним проектом «Справедливе правосуддя».

Раскрыты особенности становления кафедры организации судебных и правоохранительных органов НУ «ОЮА». Отмечен весомый вклад Ю. Е. Полянского, Г. М. Ясинского в сфере осуществления научной деятельности и подготовки научных кадров. Указано на главные направления научно-исследовательской деятельности кафедры, определяющие содержание учебных программ, которые обуславливают тематику исследовательской работы, как преподавателей, так и студентов. Отмечено издание научных публикаций в сфере деятельности судебных и правоохра-

нительных органов, включая монографии, учебные и учебно-методические пособия, научные статьи. Подчеркнуто о сотрудничестве преподавателей кафедры с международным проектом «Справедливое правосудие».

There are the features of the development of the Department of Judicial and Law-Enforcement Bodies System of National University "Odessa Law Academy" in the article. The contribution of Y. Y. Polyansky, G. M. Yasinsky in the area of research, and research training marked. The main directions of research activities of the Department, which lead the content of training programs and determine the subjects of research both teachers and students underlined. The editing of scientific publications in the field of judicial and law enforcement bodies, including monographs, educational and training manuals, research articles, noted. The cooperation of the department in the international project "Fair justice" also emphasized.

УДК 341

Н. Пашковский,

кандидат юридических наук, доцент, заведующий кафедрой
международного права и международных отношений

Т. Короткий,

кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры международного
права и международных отношений

КАФЕДРА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Кафедре международного права и международных отношений Национального университета «Одесская юридическая академия», как и самому университету и большинству других его ведущих кафедр, исполняется в 2012 г. 15 лет.

Несмотря на то, что международно-

правовые исследования в Одессе проводились и ранее* [1], говорить об институ-

* До революции 1917 г. на юридическом факультете Новороссийского университета трудились известные юристы-международники, в частности профессор П. Е. Казанский, автор трехтомника «Всеобщие административные со-